

KAPITOLA 57

Jan Hus byl v jižních Čechách doma. Navštívil rodný Husinec, aby se poklonil otcovu hrobu, dva dny strávil s rodinou své sestry, a pak spěchal zpátky na Kozí. Snad ještě nikdy nepracoval tak usilovně. V bodech si na pergamen připravil obsah nové knihy, která měla nezpochybnitelnými argumenty vyložit skutečné poslání Kristovy církve a srovnat ji s hanebností církve vedené papežem. Do psaní vložil veškerý svůj um a znalosti. Umínil si, že každý den napíše alespoň jednu stránku. Vždy po několika dnech pečlivě pročítal, co právě vytvořil, a jen zřídka hotové pasáže opravoval nebo měnil. Slova jako by sama vycházela z jeho srdce. Tehdy byl opravdu šťastný.

I když ho kázání odvádělo od práce, uvědomoval si, jak důležité je pro prostý lid, který se toužil dozvědět pravdu. O nedělích chodíval po vesnicích a kázal na návších. Soustředil kolem sebe zástup věrných, kteří vždy koncem týdne obešli široký kraj a všechny zva tam, kde zrovna bude Jan Hus kázat. Díky pečlivé organizaci se na některá jeho kázání sešly stovky lidí. A on je nechtěl zklamat. Věděl, že musí pranýřovat hanebnost, hájit boží pravdu, ale musí jim také dávat naději a vracet víru. V té době začal řídit mor, o to těžší bylo povzbudit je.

„Jak je u vás?“ vyptával se jich se zájmem.

„Špatně,“ odpovídali většinou. Nikdy však nehovořili zkroušeně. Jan Hus jim neustále opakoval, že přišel čas zkoušek, které musí vydržet, protože jedině tak se dočkají spasení.

„Vydržte, bratři a sestry, neboť Království nebeské otevírá brány především vám, chudým, poníženým a pronásledovaným. Jen nesmíte ztrácet víru!“

„Pověz nám, mistře Jene,“ zeptal se ho jednou rychtář z nedalekých Malšic, „zhřešil jsem, pokud jsem udílel svátost rozhřešení umírajícím?“

„Nejsi vysvěcen, z hlediska kanonického právaje něco takového neplatné a nepřípustné,“ odpověděl překvapeně. „Proč jsi to učinil?“

„Náš farář, když se objevila černá smrt, ze strachu utekl. Neměli jsme nikoho, kdo by se postaral o umírající. Proto si obec vybrala mě,“ opáčil prostě. Měl široký poctivý obličej a modré oči.

Jan Hus se zarazil. To, nač se onen muž ptal, vlastně odpovídalo duchu evangelií. Jenže pokud by s ním souhlasil, popřel by smysl církve. Nejen té zkažené, ale veškeré. Jen kacíři dovolili, aby svátosti podávaly osoby nevysvěcené. Přesto váhal. Na jedné straně umírající křesťan, který by odešel z tohoto světa bez sebemenší naděje, na druhé misce vah kanonické právo a liturgické předpisy. Co je správné?

„Udělal jsi dobře,“ opáčil po chvíli napjatého ticha. Sledovaly ho stovky očí. „Ovšem co nejdříve se obraťte na děkana, ať vám pošle jiného duchovního. A jemu tu práci přenechej. Nezhřešil jsi, neboť jsi jednal v dobré víře.“

Dav kolem něj propukl v jásot. Když se vesničané začali rozcházet, přistoupila k němu postarší žena v hnědém šatu tradičního střihu.

„Neznáš mě, mistře, ale já tebe ano. Jmenuji se Jana, pocházím z Mochova a můj manžel býval v Sezimově Ústí pekařem. Hluboce tě obdivuji, ale i když vím, že mnoho času nemáš, prosím tě snažně, přijď někdy do mého domu. Jsem dobrá kuchařka. Proto bych tě ovšem neobtěžovala. Ve městě žije pár žen, které stejně jako já hledají boží pravdu. Ježíš Kristus také navštěvoval své věrné. Jako třeba Marii a Martu z Bethánie.“

„Nejsem Kristus,“ opáčil trochu mrzutě. Navzdory tomu však asi o týden později za Janou z Mochova zašel. Její dům v Sezimově Ústí stál stranou mimo rynek, byl však výstavný a vdova nelhala.

Jídlo bylo vynikající a společnost zajímavá. Začal ji navštěvovat pravidelně. Občas, když se zdržel, u ní i přenocoval.

„Víš, co je zvláštní, Janičko?“ říkával, když jí podával prázdnou, dočista vylízanou misku. „Jak je lidské tělo slabé! Duše, ta je nesmrtelná, a pokud upřímně věří, i silná. Ale tělo tak rádo podléhá svodům.“

„Jinými slovy, mohu ti ještě trochu přidat, mistře?“

„Ale jen hrstičku.“

V Sezimově Ústí se Jan Hus cítil dobře. Chodíval si sem odpočinout. Tady nepsal. Kniha už byla téměř hotová, jen opravoval detaily a precizoval argumenty. Stále více teď přemýšlel o svém vystoupení na koncilu v Kostnici. Pokud hovořil o slabosti těla, často ho trápila myšlenka, zda by jeho tělo dokázalo vydržet trápení, pokud by ho uvěznila inkvizice. Odpovědi si jistý nebyl. Ale tady se na to snažil nemyslet.

Uvědomoval si však, že si klade otázky, na něž není odpověď, protože věděl, že on na vybranou nemá. Příliš mnoho lidí mu věřilo, příliš mnoho špatností viděl kolem sebe, došel příliš daleko. Proč by však nepřesvědčil alespoň některé preláty? Přece nemohli být všichni hanební a zkažení. I jim muselo jít o nápravu církve, i když třeba jiným způsobem. Ale to hlavní, o to usilovali všichni. I prelát chtěl být spasen. I on musel hájit Kristovu víru. Proč by nakonec nepřijali jeho učení, neboť on měl pravdu.

„Na co myslíš, mistře?“

„Nic důležitého,“ mávl rukou. „Pověz mi, kolik lidí tady v Sezimově Ústí mě zná? A kolik z nich mi věří?“

„Divná otázka,“ zarazila se Jana z Mochova. „Přece všichni, mistře.“

„Mám pro tebe překvapení, Markéto,“ oznámil své ženě Vaněk. „Oblékni se, půjdeme k někomu na návštěvu.“

„A to je to překvapení?“ ohrnula ret. Měla špatnou náladu, dcera proplakala celý den.

„A proč ne? Alespoň si na chvíli odpočineš. Hospodyně se o Adlétu postará. Hej, babo, přijdeme pozdě, večeřet nebudeme.“

Prošli kolem radnice a širokou Pasířskou ulicí pokračovali až ke kostelu svatého Jindřicha na Senném trhu, minuli Horskou bránu a zastavili se na malém prostranství před kostelem svatého Petra.

„Nějaké překvapení, které by bylo blíž, bys neměl?“ protestovala Markéta. Ocitli se na opačném konci Nového Města pražského. Po porodu trochu zlenivěla, sem zabloudila jen zřídka. Pokud se šla projít, cesta na Poříčí jí trvala skoro hodinu, pokud se občas zastavila u některého krámu, aby si prohlédla vystavené zboží.

Vaněk se chvíli rozhlížel, neslyšně pohyboval rty, jak počítal domy, a pak ukázal na jeden celkem výstavný pár kroků od fary. Byl téměř přilepený k vysoké hradbě, která Poříčí oddělovala od břehu Vltavy. Spokojeně přikývl a zamířil k vratům. Ale než k nim došli, otevřel je robustní muž ve starobylé suknicí. U pasu mu visel meč, tvář zdobil mohutný knír a přes oko měl černou pásku. Zvědavě si je prohlížel, a když dorazili na práh domu, mlčky ustoupil a nechal je vstoupit. Vzápětí vyběhly z nízkých dveří kuchyně dvě ženy. Obě byly oblečené do celkem pěkných modrých suknic.

Ukázal na starší a oznámil: „Manželka Kateřina. A ta mladší, to je má sestra Anežka.“ Pak se nepatrně Markétě uklonil a dodal: „Já jsem Jan a říkají mi Žižka. S tvým manželem jsem se seznámil teprve nedávno. Ale tebe znám déle, paní Markéto. A lépe než si možná myslíš.“

Když tohle říkal, nepatrně se usmíval. Markétě se líbil, protože byl zjevně odvážný rytíř. Jak k tomu názoru došla, to sice netušila, ale nepochybovala, že je správný. Navzdory tomu, že nebyl podle měřítek přísné městské módy pohledný, vyzařovalo z něj cosi, co se muselo každé ženě líbit.

Trochu vzdorně pohodila hlavou, a i když se jí důvěrnost toho přivítání příliš nelíbila, celkem laskavě opáčila: „To bych ráda věděla, kdo ti o mně vyprávěl? Doufám, že to nebyl můj manžel.“

„Pojďme ke stolu. Tam bude na hovor času spousta. Katuško, přines mísy.“

Z mázhauzu vystoupali uzounkým schodištěm, které bylo z boku přilepené k bílé omítnuté kamenné zdi, do patra k masivním dveřím z hrubě tesaného tmavého dřeva. Klenutým průchodem vstoupili do velké jizby. Zabírala celé patro. Strop měla z masivních trámů, které na dvou místech podepíraly dřevěné sloupy. Na nich visela drátěná košile, samostříl, ještě jeden meč a nějaká kopí. Ve štítě domu směrem na prostranství před kostelem se nacházela tři úzká okna a u nich stály lavice a dlouhý stůl. Posadili se a Kateřina donesla velkou hnědou mísu s vařenými tmavými jelity. Žižkova sestra šla hned za ní. Vedle mísy položila jinou menší, v níž plavala v rozpuštěném sádle hromada zelí. Z police donesla džbán piva a ošatku s tmavým chlebem.

„Hostit řezníka má velké výhody,“ vykládal vesele Jan Žižka a hosty vyzval, aby si vzali. „Ta jelita dělal tvůj manžel, paní Markéto! Prodal mi je velice levně, když jsem vás k sobě pozval.“

„Tak odkud mne znáš?“ zeptala se nedůtklivě Markéta. Ruce nechala složené v klíně. Nemínila jíst, dokud si tuhle věc nevyjasní.

„Mělas hadrovou panenku a ta se jmenovala Majdalenka,“ opáčil Jan Žižka.

Markéta se zarazila. Tohle nevěděl ani její manžel. Pozorně se na něj zadívala, ale mlčela.

„Nebudu tě už déle napínat, paní. Tohle vím od tvého bratra Jošta. Skoro dva roky jsme spolu bojovali proti Rožmberkům. A když se musíš celý den ukrývat v křoví u cesty, to se pak semele úplně všechno.“

„Tak proto,“ vydechla překvapeně. Natáhla ruku a na dřevěné prkénko si před sebe položila jelito. Rozřízla ho a s chutí se do něj zakousla. Byla ráda, že je manžel řezníkem, maso jí totiž vždycky chutnalo. Nejprve polkla a pak se zeptala: „Já ale myslela, že on Rožmberkům slouží.“

„Původně proti nim bojoval. K nim se přidal až později, když nás zradil.“

„To by neudělal!“

„Ale udělal. Neboj se však, má paní, s tebou to nemá nic společného. Vždycky o tobě mluvil moc hezky. Už tehdy jsem byl

zvědavý, jak vypadáš. Jsem rád, že skutečnost je ještě lepší než jeho vyprávění.“

„Zradil,“ opakovala s neskryvanou lítostí. „Řekl ti, proč to udělal?“

„O takových věcech spolu muži nehovoří,“ pokrčil klidně rameny. Pak se na ni zadíval svým jediným okem a chladně dodal: „Od té doby jsem ho neviděl. Pokud bychom se však někdy potkali, předpokládám, že jeden z nás by zůstal ležet na zemi v krvi. Jinak to ani nejde.“

„Ty se vůbec neumíš chovat,“ napomenula ho přísně jeho žena. Obrátila se na Markétu a začala se svěřovat: „Mám to s ním těžké. Kdybys slyšela, jak pěkně hovořil, když si mě namlouval. Ale to už je dávno. Mezi lapky mi zvlčel.“

„Tak pozor!“ rozkřikl se popuzeně Žižka. „Nebyli jsme lapkové, Katuše, ale našim nepřátelům jsme rádně opověděli nepřátelství. Nedělali jsme nic, co by bylo proti zemským zákonům. Kolikrát ti to mám vykládat, ženská hloupá.“

„Tak proč ti vystavil král Václav listinu, v níž ti tvé skutky odpouští?“ nedala se Kateřina.

„Právě proto, že jsem nedělal nic nečestného, obdržel jsem ten list. Vzala sis rytíře, tak si nestěžuj. A už dost o tom!“

Hovor se záhy stočil na spory, které v pražských městech neutichaly, spíše se ještě přiostrily.

„Dříve byla situace mnohem přehlednější,“ vykládal zasvěceně Jan Žižka. Rád si hrál na to, že jako služebník královského dvora má o všem přesný přehled. Ve skutečnosti teprve nedávno povýšil. Stal se vyšehradským manem s povinností konat pro krále vojenskou službu na koni jako rytíř. Za to dostal do správy nevelký dvorec v Michli. O panovnickém dvoře věděl jen to, co se doslechl na ulicích. Uměl se však vyptávat a dokázal poznat, co je pravděpodobné a co výmysl.

Žižka se napil ze džbánu, mlaskl a významně pokračoval: „Dříve bojovala Panská jednota proti králi, Češi proti Němcům a stoupenci Wyclifa proti arcibiskupovi. Jenže dneska se to nějak divně pomíchalo, takže často nepoznáš, kdo kde stojí. Někteří Němci

horují pro Jana Husa, pár českých měšťanů zase podporuje německé konšely a členové Panské jednoty zápasí spíše mezi sebou než s králem. A co je nejhorší, nikdo neví, kam tohle všechno povede.“ Večer příjemně plynul a Poříčí opustil řezník Vaněk se svou ženou, až když padl soumrak.

„Neměli jsme k němu chodit,“ durdila se Markéta, když byli z doslechu. „A už vůbec jsi ho neměl na oplátku zvat k nám. Slyšel jsi, jaké lži vyprávěl o mém bratrovi?“

„Pokud vím od strýce Mikuláše, a ten to musí vědět, když je u Rožmberků písařem, mluvil pravdu. Oba, on i Jošt, byli kdysi lapkové. Mají na svědomí spousty životů.“

„Tím spíše se mu musíme vyhýbat.“

„Je ovšem horlivý stoupenec Jana Husa,“ pokračoval vemlouvavě Vaněk. „Seznámili jsme se v kapli na kázání Jakoubka ze Stříbra. Jan Žižka je dobrý Čech a své hříchy vykoupil. I Kristus odpustil oběma lotrům, kteří s ním byli na Golgotě ukřižování. Odpustil jim, protože přijali jeho pravdu, ne proto, že by si koupili papežské odpustky. Ani Žižka není tak hanebný, aby si odpustky kupoval. Stojí na naší straně!“ Tohle konstatování Markétu neuspokojilo. Její sympatie nezískal, navzdory tomu, že vypadal jako statečný rytíř.

V létě začala černá smrt řídit i kolem Lužnice, a proto Čeněk z Vartemberka rozhodl, že Jan Hus musí opustit hrádek Koží, neboť tam už pro něj nebylo bezpečno. Navíc se situace pro betlémského kazatele zlepšila, takže mohl s tichým souhlasem krále Václava nakrátko navštívit pražská města. Ovšem pod podmínkou, že bude pokračovat do Kostnice, aby se obhájil před koncilem.

Návštěva pražských měst byla pro Jana Husa zklamáním. Nesměl veřejně vystoupit a mnozí bývalí přátelé z univerzity se mu vyhýbali.

„Alespoň vím, kdo jsou mí skuteční přátelé,“ svěřoval se několika druhům, v jejichž čele seděl Křišťan z Prachatic, který mu na své faře u Svatého Michala poskytl ubytování. Do Betléma Jan Hus nesměl, to král Václav výslovně zakázal.

„Trochu vysoká cena,“ opáčil dobromyslně Křišťan. „Ale tak to ve světě chodí. Dobře jsi to napsal ve své Postile. Pevnost víry nepoznáš ve chvílích hojnosti, ale hladu.“

„Štěpán z Pálče už do Kostnice odjel,“ připomněl Jan z Jesenice. „Chce tam prý být co nejdříve, aby účastníky koncilu přesvědčil, že jsi nenapravitelný kacír. A chystá se tam i Stanislav ze Znojma.“

„Také chce vystoupit proti mně?“

„Nemluvil jsem s ním, ale myslím, že chce spíše obhajovat sebe a své učení. Je už hodně starý a v tomhle věku člověku záleží spíše na tom, aby chránil své dobré jméno, než aby škodil jiným.“

„Měl bych také vyrazit na cestu.“

„Nespěchej s odjezdem, mistře Jene,“ mírnil jeho nedočkavost Mikuláš Divůček, příslušník královského dvora. „Záležitost se Zikmundovým glejtem se protahuje. Václavův bratr se chystá na císařskou korunovační jízdu a je těžké dostat se k němu. A odjet bez ochranného listu by bylo příliš nebezpečné.“

„Jenže já si nemohu dovolit zmeškat začátek koncilu,“ bránil se Jan Hus.

„Máš ještě nejméně dva měsíce času,“ uklidňoval ho Jan z Jesenice. „Tak dlouho ale v pražských městech náš přítel zůstat nemůže,“ upozornil věčně Křišťan z Prachatic. „Král Václav nařídil, že se tu může zdržet nejvýše dva týdny.“

„Právě proto dohodl Čeněk z Vartemberka, že mistr Jan bude zatím pobývat na Krakovci. Tam bude v bezpečí. Mor na západě země už nehrozí a Krakovec leží přímo u cesty do Norimberku,“ vysvětloval Mikuláš Divůček. „Tvá cesta se musí pečlivě připravit, mistře Jene. Jde o všechny tvé věrné!“

„Jde především o našeho vzácného přítele! On riskuje, nikoli my,“ odmítl trochu příkře jeho slova Jan z Jesenice. Pak se na Husa obrátil a důrazně pokračoval: „Jene, prosím tě snažně, nespěchej s tou věcí. Vyčkej, až koncil začne, aby bylo zřejmé, jaké má doopravdy úmysly. Já tě jako právník v papežské kurii zastupoval a vím, co tihle lidé dokážou. Nevěř nikomu!“

„Mohou mne soudit,“ připustil Jan Hus klidně. „Je možné, že mne i potrestají. Ale ne dříve než mne vyslechnou. Hodně jsem o té

věci přemýšlel. Podle kanonického práva lze proti mně zahájit řízení teprve tehdy, pokud ve veřejném slyšení neobhájím své názory. Jenže na mé straně je pravda. Mohou ji odmítnout, mohou mě chtít umlčet, ale jednou sdělenou pravdu už nikdo ze světa neodstraní. Jakmile před celým křesťanským světem zazní, dolehne k uším všech. Já věřím v úspěch.“

Jan z Jesenice o něm přesvědčený nebyl, ale mlčel, protože bylo zbytečné Husa trápit. Věděl totiž dobře, že za optimistickými slovy betlémského kazatele se skrývá strach a nejistota. Ale věděl také, že tvrdohlavý kazatel se už rozhodl.

